

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: het coördinatieplatform Stand van de Rand - projectmonitoringsfiches

Jaarlijks rapporteert de Vlaamse minister bevoegd voor de Vlaamse Rand over het coördinatieplatform Stand van de Rand. Hieronder vindt u een actueel overzicht van de 21 projectfiches. Nieuw is de inleidende fiche 0.1 die een beknopte omgevingsanalyse aanreikt van de Vlaamse Rand.

De Vlaamse Regering heeft de invulling van het coördinatieplatform Stand van de Rand en de lijst van geselecteerde projecten op 22 januari 2016¹ goedgekeurd. Sindsdien organiseerde deze werkgroep jaarlijks overlegmomenten onder voorzitterschap van de provinciegouverneur van Vlaams-Brabant en in aanwezigheid van de vertegenwoordigers van de beleidsvelden en entiteiten.

Het coördinatieplatform Stand van de Rand heeft als opzet om het flankerend beleid in de Vlaamse Rand als strategisch gebied rond Brussel verder te zetten en nauwgezet op te volgen. Deze opvolging gebeurt aan de hand van projectmonitoringfiches. Jaarlijks rapporteer ik over de voortgang van deze projecten aan de Vlaamse Regering.

De beleidsvelden en entiteiten hebben de projectfiches geactualiseerd en op 13 mei 2024 toegelicht. De fiches kregen daarbij een meer overzichtelijke en gebruiksvriendelijke opmaak. Volgende aandachtspunten en aanbevelingen worden geformuleerd.

0. Inleiding

Vanaf 2024 voegen we als eerste fiche een beknopte omgevingsanalyse van de Vlaamse Rand toe (fiche 0.1). Met die jaarlijkse omgevingsanalyse houden we de vinger aan de pols van de snel veranderende beleidscontext in de Vlaamse Rand. We monitoren niet alleen de demografische toestand in de regio maar bespreken ook een 10-tal kernindicatoren die aansluiten bij de thema's die het coördinatieplatform 'Stand van de Rand' opvolgt. De focus ligt op de Vlaamse Rand als geheel om de regio vlot te vergelijken met 3 benchmarks: het Vlaamse Gewest, de centrumsteden en – wanneer vergelijkbare data beschikbaar zijn – het Brusselse Gewest.

De resultaten zetten de nood van een specifiek Randbeleid in de verf. De uitdagingen van de bevolkingsgroei en de capaciteit van de kinderopvang zijn nergens groter dan in de Vlaamse Rand. Verschillende indicatoren illustreren de verstedelijking in de regio omdat de situatie in de Vlaamse Rand vergelijkbaar is met die in het Brusselse Gewest of de centrumsteden

¹ VR 2016 2201 DOC.004/1BIS

(vastgoedprijzen, herkomst inwoners, thuistaal leerlingen, aantal personenwagens). De verstedelijkingsdruk is ook duidelijk op ruimtelijk vlak: de bebouwingsgraad en het gebruik van de onbebouwde ruimte in de regio houden het midden tussen de steden en het Vlaamse gemiddelde. Ten slotte is de Vlaamse Rand vergelijkbaar met de rest van Vlaanderen wanneer het aankomt op het aantal plaatsen in de ouderenzorg en het type van woongelegenheden.

1. Beleidsdomein Omgeving

Fiche 1.1 volgt het gebiedsprogramma voor de Vlaamse Rand rond Brussel (omgeving R0) op en bestaat uit 3 deelfiches volgens de opsplitsing noord (1.1.a), oost (1.1.b) en west (1.1.c). De projecten zitten op schema: de mijlpalen die het Departement Omgeving (DOMG) samen met zijn partners stelt binnen het gebiedsprogramma worden in het merendeel van de gevallen gehaald. Eventuele vertragingen zijn conform de besprekingen met de partners.

Wat betreft het gebiedsprogramma in zijn totaliteit, zette DOMG voornamelijk in op verder studiewerk met betrekking tot het openruimtenetwerk in en rond Brussel en de hefboomplekken. Voor de zuidrand is verder studiewerk gestart om het onderzoek op gelijk niveau te krijgen met dat van de noordrand. In mei 2024 wordt het netwerk gefinaliseerd en worden een aantal Intergewestelijke Strategische Zones aangeduid om verder op in te gaan. Ook besliste DOMG samen met de betrokken partners om verder te gaan met een nieuwe opdrachtcentrale. Volgens de indicatieve planning kan deze operationeel zijn medio 2025. Voor de studie over de hefboomplekken werd eind 2023 een onderzoeksteam aangesteld. Het onderzoek is gestart in januari 2024 en wordt begeleid door heel wat partners die zich geëngageerd hebben in dit traject.

Voor deel noord (deelfiche 1.1.a) ging er in de voorbije periode vooral aandacht naar de luchthaven, het openruimtenetwerk in de zuidrand, het GRUP Defensie en Green Energy Park. Begin 2024 verleende de Vlaamse overheid de omgevingsvergunning voor de luchthaven. Er ging ook een studieopdracht van start die op zoek gaat naar een gepaste instrumentenmix in functie van de operationalisering van gedifferentieerde ruimtelijke maatregelen, met focus op de gemeenten van het lawaaikerengebied. Het strategisch project 'Werf Groene Noordrand' kende een doorstart met de toekenning van een 3de subsidieperiode. De vertaling van de bestaande gebiedsvisie naar concrete realisaties staat in deze subsidieperiode centraal.

Wat de planningsprocessen betreft, is het zo dat het GRUP Defensie in de eindfase zit en eerstdaags definitief wordt vastgesteld. Samen met dit GRUP sluiten de Vlaamse en federale regering ook een realisatieovereenkomst af om het park- en bosgebied te realiseren. Ook voor de site Meise-Westrode wordt gestart met een GRUP Westrode Morgen dat de nodige herbestemmingen zal voorzien in het gebied. Een gebied van ca. 60 ha, dat de Vlaamse overheid aankoopt in functie van open ruimte, zal herbestemd worden van industriegebied en reservegebied voor industriële activiteiten naar verschillende openruimtebestemmingen. Voor de site Green Energy Park in Zellik maken de betrokken partners in de komende periode werk van een masterplan voor de site en haar omgeving.

In de zone oost (deelfiche 1.1.b) werd in functie van de realisatie van de werken voor het GEN en de fietssnelweg F207 een GRUP opgemaakt. Op 22/12/2023 werd het definitieve GRUP vastgesteld. Er zijn momenteel wel procedures bij de Raad van State ingesteld ter vernietiging van het GRUP.

Voor deel west werd een 4de subsidieperiode toegekend aan het strategisch project 'Slimme transformatie in de verstedelijkte Zennevallei'. Het transformatieproces dat het project beoogt, zet in op vernieuwing en opwaardering van de economische structuur en het huidige woonweefsel, met behoud en versterking van de waardevolle openruimtestructuren. De transformatie wordt getoetst aan het vernieuwde gewestelijke en provinciale ruimtelijke beleid.

Fiches 1.2 en 1.3 kaderen in het streven van de Vlaamse Regering naar een gedegen en evenwichtig luchthavenakkoord en naar een oplossing voor de geluidshinder en voor de rechtsonzekerheid

die tot vandaag op de luchthaven weegt. Fiche 1.2 focust op het sluiten van een samenwerkingsakkoord tussen de federale en gewestelijke overheden als basis voor een stabiel en evenwichtig exploitatiekader op lange termijn. Dit project kent niet de verhoopte vooruitgang en is dus bij te sturen: het overleg tussen de federale regering en de gewesten wordt weliswaar voortgezet, maar tot nog toe heeft dat niet geleid tot concrete afspraken die perspectief bieden op een algemeen samenwerkingsakkoord of andere samenwerkingsvormen.

Fiche 1.3 focust op de operationalisering en de bekendmaking van een voorschrift voor de akoestische isolatie van woningen. Het project kent een kleine afwijking: het onderzoek naar de invoering van isolatiepremies voor bestaande woningen in de luchthavenregio is uitgesteld, maar wordt in principe opgenomen in de onderzoeksagenda van het gebiedsprogramma voor de luchthavenregio. DOMG startte eind 2023 met de operationalisering van een akoestisch isolatievoorschrift voor het kerngebied en nam daarvoor studiebureau Sweco onder de arm. In het najaar van 2024 worden de eindresultaten verwacht, waaronder een grafisch plan dat het toepassingsgebied van de verordening afbakent, een gids voor architecten en ontwikkelaars met ondersteunende applicaties en databanken voor de dimensionering van de vereiste akoestische isolatie, en een overzicht van sensibiliseringsacties.

Fiche 1.4 staat in het teken van de ambitie om in Vlaams-Brabant 1 miljoen extra bomen te planten. Ook dit project kent een kleine afwijking: na het laatste plantseizoen van de huidige legislatuur staat de bomenteller voor Vlaams-Brabant op 624.783 bomen, wat minder is dan de beoogde 1 miljoen. Toch leverden het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en zijn partners het voorbije jaar weer heel wat inspanningen voor meer bomen en groen in de regio. Boomplantacties, zoals die van de Bûmplanters en het BOOM-weekend, resulteerden in meer dan 80.000 nieuwe bomen. De projectoproep Groene Rand ondersteunde in 2023 5 projecten met een totaalbudget van 1,1 miljoen euro, en wordt ook in 2024 voortgezet. In maart 2024 werd de vzw Nationaal Park Brabantse Wouden opgericht, een belangrijke stap voor natuurbehoud in de regio.

Daarnaast blijft de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) via landinrichtingsprojecten het openruimtenetwerk in de Vlaamse Rand versterken (fiche 1.5). Dankzij de beslissing van Vlaamse Regering om de 2de financieringsschijf van 8,5 miljoen euro versneld vrij te maken, konden verschillende projecten vanaf 2021 zonder vertraging verdergezet worden en blijft het landinrichtingsprogramma voor de Vlaamse Rand op schema. Zo kan de VLM in een heel dynamische Vlaamse Rand alle zeilen bijzetten om de vele kansen (Westrode, Zennebeemden, ...) die bijdragen aan haar missies te grijpen. Naast de vele landinrichtingsprojecten die in de Vlaamse Rand in aanvraag, in voorbereiding of in uitvoering zijn, is de VLM onder meer ook betrokken bij de studie 'Openruimtenetwerk in en rond Brussel', bij strategische projecten en bij het Nationaal Park Brabantse Wouden.

2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Fiches 2.1, 2.2 en 2.10 kaderen in het programma 'Werken aan de Ring', dat tot doel heeft de multimodale bereikbaarheid en de leefbaarheid in de regio rond Brussel en de Vlaamse Rand te verbeteren en tegelijk de verkeersveiligheid en de doorstroming op de R0 te verhogen.

Fiche 2.1 focust op de herinrichting van de Ring rond Brussel deel noord (fiche 2.1). Die herinrichting zit op schema. De beslissing die de Vlaamse Regering op 8 maart 2024 nam tot definitieve vaststelling van het GRUP R0 Noord vormt het orgelpunt van een proces dat ongeveer 6 jaar in beslag genomen heeft. Nu kan de projectfase starten, waarin de projectzone Zaventem als eerste aan bod zal komen. Ook alle Quick Win-projecten zitten op schema. Na de ingebruikname van het project aan de Mediaaan in 2023 is ook het aansluitingscomplex aan de Henneaulaan afgewerkt. Diverse fietssnelwegprojecten zijn eveneens afgewerkt of naderen de ingebruikname.

De 3 tram(bus)lijnen van het Brabantnet vormen het onderwerp van fiche 2.2. De acties voor de 3 projecten worden verdergezet, maar kennen een kleine afwijking. De werken voor de Ringtrambus zijn volop aan de gang. Voor de Sneltram wordt in het najaar van 2024 een omgevingsvergunning aangevraagd. Voor de Luchthaventram is de vergunning bekomen: het project wordt verder uitgewerkt in werkpakketten via een klassieke aanbesteding.

De Werken aan de Ring deel oost komen aan bod in fiche 2.10 en zitten op schema. Het project van de RO oost legde de voorbije jaren een mooi traject af. De studie rond de verkeersknooppunten zit op kruissnelheid, evenals een heel aantal Quick Wins in deze omgeving.

Met fiche 2.3 verlaten we het programma 'Werken aan de Ring' en komen we bij de voltooiing van de Ring rond Asse (N9k). Het tijdsplan van dit project wijkt licht af van wat initieel voorzien was, omdat de onteigeningen moeizaam verlopen. Het ontwerpproces bevindt zich tussen startnota- en projectnotafase. De verwerking van de resultaten van buurtgesprekken en klankbordgroepen enerzijds en de naar voren geschoven MER-onderzoeken anderzijds laten toe de vereiste projectnota (inclusief ontwerpplannen) te finaliseren. Onteigeningsplannen, inclusief motivering onteigeningsnoodzaak (in functie van MB Onteigeningsbesluit), vloeien voort uit de goedgekeurde projectnota en zijn de concrete doelstellingen waarnaar momenteel gewerkt wordt.

In fiche 2.4 ligt de focus op het knooppunt Londerzeel-Zuid. Het voorbije jaar zijn enkele cruciale stappen gezet voor dat project. De Vlaamse Regering gaf toestemming om de aanbestedingsprocedure voor het PPS-project op te starten en zal naar verwachting in mei 2024 een gunningsbeslissing nemen. Ook het voorlopige onteigeningsbesluit is goedgekeurd, wat toeliet om de onderhandelingen voor de resterende verwervingen op te starten.

Fiche 2.5 volgt de inrichting van het fiets-GEN en de fietssnelwegen op. Dit project zit op schema. De uitvoering van het fiets-GEN en de fietssnelwegen in de Vlaamse Rand is een lopend proces. Steeds meer projecten of projectonderdelen zijn intussen in uitvoering gegaan of zelfs in gebruik genomen.

Ook de realisatie van het spoor-GEN in en rond Brussel (fiche 2.6) zit op schema. Sinds 2016 werd het S-treinaanbod incrementeel verbeterd, met een laatste uitbreiding in december 2023. Sindsdien rijdt de S8-verbinding ook in het weekend van Zottegem naar Louvain-la-Neuve en bedient ze dus in het weekend het station Anderlecht.

Fiche 2.7 heeft betrekking op het regionaal mobiliteitsplan (RMP) voor de vervoerregio Vlaamse Rand. 2023 was een belangrijk jaar in het proces van het RMP. Begin december stelde de Vervoerregioraad het RMP definitief vast en midden december keurde de minister het plan goed. Na publicatie in het Belgisch Staatsblad ging het plan begin 2024 van kracht. Nu het RMP gerealiseerd is, start een nieuwe fase in het proces. De komende jaren zal het plan als leidraad dienen voor o.a. realisaties op het terrein, verder overleg en detailstudies. De focus van de fiche komt zo dus meer te liggen op de uitvoering en opvolging van het RMP.

Fiche 2.8 volgt de aanleg van combiparkings en Hoppinpunten in de Vlaamse Rand. Dit proces zit op schema en blijft lopen. Met de aanleg van combiparkings werd al vóór het Hoppinverhaal gestart. Met Hoppin zijn deze combipunten mee opgenomen in de Hoppinkaart die samen met het RMP is goedgekeurd. De meeste combipunten zijn gerealiseerd. Momenteel maken verschillende partners, zoals Agentschap Wegen en Verkeer, De Werkvennootschap en lokale besturen, werk van de overige Hoppinpunten.

Fiche 2.9 focust op de omvorming van de N203a te Halle naar een autosnelweg die voldoet aan de normen. Aan de huidige kruispunten met verkeerslichten ontstaan dagelijks gevaarlijke verkeerssituaties en files, die leiden tot hinderlijk sluipverkeer en een lagere leefkwaliteit in de omliggende wijken. Op basis van studiewerk, overleg en vragen en suggesties werden

verschillende scenario's voor de herinrichting van de A8 onderzocht. Daaruit blijkt dat geen van de eindscenario's binnen het huidige planologische kader vergunbaar is en dat er dus een nieuw planinitiatief nodig is om die scenario's vergunbaar te maken. Dat brengt een kleine afwijking met zich mee ten opzichte van de initieel voorziene timing, die ervan uitging dat de realisatie van het project mogelijk zou zijn binnen het huidige planologische kader.

3. Beleidsdomein Onderwijs

De knelpunten rond de onderwijscapaciteit in de Vlaamse Rand blijven ook deze legislatuur actueel. Fiche 3.1 volgt daarom de evoluties op het vlak van infrastructuur en capaciteit op. De fiche geeft de realisatiegraad weer van de verschillende capaciteitsprojecten die momenteel lopen in de onderwijszones Dilbeek, Halle en Vilvoorde. Naast de capaciteitsprojecten kunnen scholen in de Rand sinds 2022 gebruikmaken van een nieuwe regeling die hen toelaat om voorrang te geven aan kinderen uit de eigen gemeente of aan leerlingen die al lange tijd in het Nederlands school lopen. In 2024 wordt ook een nieuwe capaciteitsmonitor opgestart die de capaciteitsnoden opnieuw in kaart moet brengen. De oplevering wordt verwacht in 2025.

Fiche 3.2 bundelt de beleidsinitiatieven die tot doel hebben om het taalbeleid in de Vlaamse Rand te ondersteunen. Het versterken van de Nederlandse taalvaardigheid bij de schoolgaande jeugd is een van de prioriteiten binnen het onderwijsbeleid van de huidige Vlaamse Regering. De genomen initiatieven omvatten onder meer verschillende instrumenten die erop gericht zijn de taalvaardigheid van leerlingen in kaart te brengen, zoals de KOALA-taalscreening bij kleuters en de nieuwe 'Vlaamse toetsen'.

4. Beleidsdomein Welzijn

Fiche 4 vestigt de aandacht op de rol van Vlabzorginvest als instrument om de historische achterstand in welzijnsvoorzieningen in de Vlaamse Rand weg te werken. De werking van Vlabzorginvest zit op schema: sinds 1 januari 2018 voert Vlabzorginvest een specifiek welzijns- en gezondheidsinfrastructuurbeleid voor Vlaams-Brabant ter uitvoering van het gewijzigde decreet van 31 januari 2014 dat de provincie Vlaams-Brabant daartoe de opdracht geeft. Twee keer per jaar toetst Vlabinvest de ontvangen aanvragen voor infrastructuursubsidies af bij de Vlaamse WVG-entiteiten. In 2023 verleende Vlabzorginvest zo voor een bedrag van 2.495.151,32 euro aan subsidies: van de 20 gesubsidieerde projecten situeren er zich 11 in de Vlaamse Rand, goed voor 70,3 % van het totaal verleende subsidiebedrag.

Naast de reguliere subsidiewerking kocht Vlabzorginvest in 2023 met steun van het Vlaamse Randfonds een gebouw aan in Halle dat in de toekomst dienst zal doen als zorgcampus en school. De start van de renovatiewerken is voorzien voor september 2025 en de ingebruikname voor 2026.

In maart 2023 vond het jaarlijkse overleg plaats tussen Vlabinvest en de Vlaamse WVG-entiteiten, waarbij Vlabinvest de monitoring van de zorgachterstand in de regio presenteert en de WVG-entiteiten het Vlaamse uitbreidingsbeleid toelichten.

5. Beleidsveld Wonen

In het regeerakkoord 2019-2024 sprak de Vlaamse Regering het voornemen uit om de beleidsinstrumenten te versterken voor regio's waar de betaalbaarheid van het wonen in het gedrang komt en sociale verdringing een probleem vormt. Daarom werkte de Vlaamse Regering een nieuwe regeling uit rond Wonen in Eigen Streek (WIES) (fiche 5.1). Het nieuwe decreet werd in 2023 definitief goedgekeurd en trad in werking op 27 januari 2024. Op 8 december 2023 keurde de Vlaamse Regering ook het besluit bij dit decreet goed, dat een lijst bevat van 95 gemeenten die met WIES aan de slag kunnen. Alle 19 gemeenten van de Vlaamse Rand maken deel uit van die

lijst. Intussen zijn er bij het Grondwettelijk Hof wel 2 beroepen tot vernietiging ingesteld tegen de WIES-regeling.

Nu het nieuwe WIES-decreet gerealiseerd is, komt de focus van fiche 5.1 meer te liggen op de implementatie van WIES in de gemeenten van de Vlaamse Rand. Sinds eind 2023 speelt Vlabinvest daarin een belangrijke rol. Vlabinvest kreeg middelen van het Vlaamse Randfonds om de 19 lokale besturen van de Vlaamse Rand zowel financieel als administratief te ondersteunen bij het invoeren van een WIES-regeling.

Daarnaast blijft Vlabinvest in samenwerking met verschillende partners een actief grond- en woonbeleid voeren in de ruime regio (fiche 5.2). Dat gebeurt onder meer aan de hand van strategische grondverwervingen, renovaties en financiering van woonprojecten. Eind 2023 is Vlabinvest zo eigenaar van 16ha 84a 42ca grond en bedraagt het totale aantal gerealiseerde woningen 1.535, waarvan er 1.283 worden verhuurd en 252 werden verkocht.

Als bijlage zijn, naast een Excel-voortgangsrapport, de 21 monitoringsfiches opgenomen die het resultaat zijn van de besprekingen sinds de start van het coördinatieplatform op 21 maart 2016.

0. Inleiding

- 0.1. Omgevingsanalyse van de Vlaamse Rand.

1. Omgeving

- 1.1 Gebiedsprogramma Vlaamse Rand rond Brussel (omgeving R0);
 - o Deelfiche 1.1.a Gebiedsprogramma Vlaamse Rand rond Brussel (omgeving R0) – deel noord;
 - o Deelfiche 1.1.b Gebiedsprogramma Vlaamse Rand rond Brussel (omgeving R0) – deel oost;
 - o Deelfiche 1.1.c Gebiedsprogramma Vlaamse Rand rond Brussel (omgeving R0) – deel west;
- 1.2. Een evenwichtig samenwerkingsakkoord als stabiele basis voor de luchthaven van Zaventem;
- 1.3. Een akoestisch isolatievoorschrift voor woningen in de omgeving van de luchthaven;
- 1.4. Eén miljoen extra bomen in Vlaams-Brabant;
- 1.5. Via landinrichting het openruimtenetwerk in de Vlaamse Rand versterken.

2. Mobiliteit en Openbare Werken

- 2.1. Werken aan de Ring – R0 Noord;
- 2.2. Werken aan de Ring – Brabantnet;
- 2.3. Voltooiing van de Ring rond Asse (N9k);
- 2.4. Heraanleg van het knooppunt Londerzeel-Zuid;
- 2.5. Fiets-GEN en fietssnelwegen;
- 2.6. Spoor-GEN voorstadsnet Brussel (S-Net);
- 2.7. Regionaal mobiliteitsplan van de vervoerregio Vlaamse Rand;
- 2.8. Combiparkings en Hoppinpunten in de Vlaamse Rand;
- 2.9. Omvorming van N203a in Halle tot A8;
- 2.10. Werken aan de Ring – R0 Oost.

3. Onderwijs

- 3.1. Onderwijsinfrastructuur en -capaciteit;
- 3.2. Taalstimulering in het onderwijs.

4. Welzijn

- 4.1. Vlabzorginvest als instrument om de historische zorgachterstand in de Rand weg te werken.

5. Wonen

- 5.1. Wonen in eigen streek;
- 5.2. Grond- en woonbeleid via Vlabinvest.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS

Bijlage 1: voortgangsrapport in Excel

Bijlage 2: de 21 monitoringsfiches